

(індексу інфляції). Тому, при створенні моделей необхідно враховувати фактор порівняльних цін (фактори X_{13} та X_{14}). Це порівняння може бути із цінами 1996 р. – року введення в обіг гривні, або із цінами останнього звітного фінансового року. Розрахунок індексу цін проводиться на базі даних про зміни цін, отриманих шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів, як на споживчому ринку, так і в інвестиційному капіталі.

Таким чином, процес моделювання здійснюється за двома альтернативними сценаріями:

- сценарій 1 – всі вартісні та похідні від вартісних показники приймаються та визначаються, виходячи із діючих цін;
- сценарій 2 – всі вартісні та похідні від вартісних показники приймаються та визначаються у порівняльних цінах з врахуванням індексів інфляції.

Отримані результати моделювання порівнюються та аналізуються. Прогнози розробляються у двох варіантах – в діючих цінах та в порівняльних цінах.

Врахування кожного фактора ($X_1, X_2, X_3, \dots, X_n$) проводиться тільки внаслідок обґрунтування його необхідності для побудови моделі, що базується на економічній теорії, наукових дослідженнях та фактичному стані природно-заповідного фонду країни.

Загалом, економетричне моделювання фінансового забезпечення діяльності об'єктів природно-заповідного фонду України дасть змогу розробити нові механізми щодо удосконалення системи фінансування заповідних територій, нові моделі організаційно-економічного механізму розподілу коштів між заповідними об'єктами держави та нові можливості залучення іноземних інвестицій у сферу заповідної справи.

Література

1. Козловський С.О., Генік О.В. Особливості економічного забезпечення функціонування природно-заповідних об'єктів України// Наук. вісник НЛТУ України: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ. – 2004, вип. 14.1. – С. 150-155.
2. Козловський С.О., Генік О.В. Джерела фінансування природно-заповідних територій західного регіону України// Наук. вісник УкрДЛТУ: Заповідна справа в Галичині, на Поділля та Волині. – Львів: УкрДЛТУ. – 2004, вип. 14.8. – С. 109-118.
3. Про екологічну мережу: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1864-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2005, № 45.
4. Сівак В.К., Солодкий В.Д. Заповідна справа: Навч. пос. – Чернівці: Зелена Буковина, 2001. – 2008 с.
5. Якимчук А.Ю. Економічне стимулювання розвитку природно-заповідного фонду (на прикладі північного регіону України): Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – Львів, 2006. – 22 с.

УДК 336.025

Ст. викладач О.Р. Західна – Львівська
державна фінансова академія

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ФІНАНСОВА СКЛАДОВА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розглянуто незабезпеченість місцевих бюджетів власними дохідними джерелами. Запропоновано шляхи для зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів.

The local budgets as a financial component of the local authorities

Considered without means of local budgets own profitable sources. Ways are offered for strengthening of profitable base of local budgets.

Фінансовим підґрунтям органів місцевого самоврядування є місцеві бюджети. Тому їм належить особливе місце в бюджетній системі нашої держави.

Актуальність даної теми полягає у ґрунтовнішому науковому осмисленні та практичному вирішенні питань власних доходів місцевих бюджетів з позицій організаційно-структурних аспектів з метою забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування вагомими джерелами фінансування.

Місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи місцевого самоврядування [2]. Вони відіграють важливу роль у вирішенні як загальнодержавних, так і регіональних економічних та соціальних питань: розвитку інфраструктури, фінансування агропромислового комплексу, житлового будівництва, фінансування видатків на утримання соціально – культурної сфери.

Тенденція, що склалася в Україні, суперечить стабільності зростання ролі місцевих бюджетів в економічному й соціальному розвитку країни і не відповідає потребам зміцнення місцевого самоврядування. Ігнорується бюджетна автономія регіональної влади, та існує значна залежність дохідної частини регіональних і місцевих бюджетів від центру.

Починаючи з 2002 р. за місцевими бюджетами закріплено дохідні джерела, що забезпечують їх систематичне надходження виключно в грошовій формі. Позитивною рисою Бюджетного кодексу, який прийнято у 2001 р., є чітке розмежування дохідних джерел між ланками бюджетної системи. Статті 63-69 кодексу визначають склад доходів місцевих бюджетів. Це закріплені за місцевим бюджетом податки і збори, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, і доходи, які не враховуються при визначенні таких трансфертів.

Бюджетним кодексом України передбачено принцип розподілу доходів, які спрямовуються до органів місцевого самоврядування на фінансування делегованих державою та власних повноважень. Тому забезпеченість бюджетно-фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування на виконання власних повноважень, є однією із важливих умов стабільного розвитку територіальних громад.

На сьогодні у сфері формування місцевих бюджетів треба вирішити такі принципові питання, як:

- недостатній рівень власної дохідної бази місцевих бюджетів;
- неефективна система розподілу загальнодержавних податків;
- надмірна централізація коштів на державному рівні, тобто гроші збираються у Державному бюджеті, а потім "згори" надаються територіальним громадам;
- низький рівень виконавчої дисципліни.

Проблеми вдосконалення дохідної бази місцевого самоврядування в Україні висвітлені у працях таких економістів, як О. Василик, О. Кириленко, В. Кравченко, В. Федосов.

Ст. 91 Бюджетного кодексу України передбачено 14 основних напрямів використання коштів видатків місцевих бюджетів, тобто видатків, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів. На їх виконання ст. 69 Бюджетного кодексу передбачає перелік доходів (власних доходів), які у структурі місцевих бюджетів становлять дуже малий відсоток, всього 10-13 %, що призводить до істотного недофінансування комунального господарства територіальних громад, послаблення матеріальної бази підприємств комунальної власності, а також до погіршення якості соціальних послуг населенню.

Основним джерелом формування місцевих бюджетів мають бути власні доходи, а не надходження з центру у вигляді дотацій і субвенцій. А-дже місцеві органи влади не мають реальних самостійних місцевих бюджетів через відсутність відповідної дохідної бази. Сьогодні в місцевих бюджетах склалася парадоксальна ситуація – чим більше орган місцевого самоврядування працює над збільшенням надходжень до бюджету, тим більше коштів вилучається з місцевого бюджету до Державного або зменшується обсяг трансфертів. Також виконання самоврядних повноважень має здійснюватись за рахунок власних доходів місцевих бюджетів. Найпроблемнішими галузями у сфері цих повноважень є позашкільна освіта та житлово-комунальне господарство.

Місцеві бюджети повинні нарощувати обсяги власних надходжень і забезпечувати виконання покладеної на них функції – стабільного фінансування бюджетних заходів.

Особливу увагу варто приділити розширенню переліку доходів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, шляхом внесення до їхнього складу плати за землю у зв'язку з недостатнім фінансовим забезпеченням і необхідністю проведення на рівні обласного та районних бюджетів видатків, що відповідно до ст. 91 Бюджетного кодексу України не враховуються при визначенні між бюджетних трансфертів, зокрема видатків на виконання регіональних програм.

У 2006 р. найвагомішими у складі власних доходів бюджету м. Львова стали місцеві податки і збори, орендна плата майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності, плата за землю. Їхній обсяг у доходах міського бюджету становить 177983,6 тис. грн., проте питома вага у структурі доходів становить лише 19 % і не може забезпечити самодостатності міського бюджету у вирішенні проблем економічного розвитку регіону. Місцеві податки і збори як власне джерело бюджету міста Львова становлять лише 7 % від доходів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів. Це зумовлено залежністю їх від інфраструктурного стану території місцевих громад і відповідної активності малого та середнього бізнесу. Тому доцільно було б розширити перелік місцевих податків і зборів, оскільки їхні надходження у бюджеті міста Львова забезпечуються лише комунальним податком

та ринковим збором. Інші місцеві податки і збори себе не виправдовують і не перевищують 1 % у загальних надходженнях до бюджету. Розширення переліку має здійснюватись за рахунок запровадження податків із цільовим використанням отриманих коштів: наприклад, збори за освітлення вулиць, за збирання сміття, впорядкування парків, зон відпочинку. Зарубіжний досвід показує також, що можна запроваджувати в Україні податки на цінні папери (на емісію акцій та облігацій), на біржові операції, на грошові капітали, на приріст капіталу, на осіб, які володіють двома квартирами, на видовища, на право розміщення офісів у центральній частині міста та ін.

Звичайно, йдеться не про одночасне запровадження всіх цих податків. Робити це необхідно обережно, поетапно і в контексті реформи всієї податкової системи, під час якої доцільно збалансувати співвідношення між надходженнями від загальнодержавних і місцевих податків на користь значного підвищення частки других.

Саме місцеві податки і збори мають забезпечити фінансову передумову самостійності місцевих бюджетів у частині формування їхніх доходів.

Одним із додаткових джерел наповнення місцевих бюджетів власними доходами може стати перегляд на державному рівні діючих меж ставок єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва – фізичних осіб. Також щоб підвищити рівень власних доходів бюджету необхідне запровадження податку на нерухомість громадян, який має бути власним місцевим податком і став би одним із найбільших власних доходів бюджету, адже його розміри, порядок сплати, базу оподаткування та пільги встановлювали би місцеві органи влади. Цей податок стягується в багатьох країнах, він формує істотну частку доходів місцевих бюджетів. Зокрема, міста Сполучених Штатів Америки головним джерелом своїх бюджетів мають податок на майно. Так, у Нью-Йорку цей податок забезпечує 40 % власних доходів бюджету міста. Це й не дивно, адже нерухомість є одним із унікальних об'єктів, здатних забезпечити стабільний та прогнозований прибуток. Аргументом на користь застосування в місцевому оподаткуванні податку на нерухомість є й те, що цей податок, як жодний інший, відповідає принципу вигоди. Кошти від цього податку використовуватимуться для фінансування послуг на місцевому рівні. Для платників, вартість майна яких збільшується внаслідок оподаткування, податок на нерухомість асоціюється з платою за послуги, що надає місцева влада. Чим більше мешканців братиме участь у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування (за рахунок сплати не лише податку на нерухомість, з й податків з доходів), тим вищим буде рівень надання суспільних послуг, на які вони можуть розраховувати.

Для посилення стимулювання органів місцевого самоврядування до зміцнення дохідної бази необхідно:

- передбачати у державному бюджеті кошти для розподілу між місцевими бюджетами, які отримують дотацію вирівнювання та щороку нарощують свою дохідну базу;

- спрямувати частину коштів від збільшення надходжень до державного бюджету на соціально-економічний розвиток регіонів, що забезпечили таке здійснення.

Розв'язання проблеми, пов'язаної зі збільшенням власної дохідної бази місцевих бюджетів, неможливе без прийняття відповідних урядових рішень, зокрема:

- низькі граничні розміри ставок податків і зборів, які встановлюються місцевими органами (фіксований податок, вартість торгових патентів);
- збільшення доходів "другого кошика" місцевих бюджетів за рахунок пропорційного розподілу між бюджетами різних рівнів податку на прибуток підприємств (крім комунальної власності): 50 % – до державного бюджету; 50 % – до місцевих бюджетів за місцем розташування суб'єкта господарювання.
- прискорення урядом запровадження і закріплення за місцевими бюджетами податку на нерухомість як постійного, надійного та стабільного джерела доходів загального фонду.

Місцеві бюджети є важливим економічним важелем регіонального розвитку. Тому важливим завданням фінансової діяльності місцевих органів влади є задоволення суспільних інтересів і потреб громади та сприяння соціально-економічному розвитку регіону.

Література

1. **Розпорядження КМУ** від 23.05.2007 р. № 308-р "Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів".
2. **Пасічник Ю.В.** Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. пос., 2-е вид.. – К.: Знання-Прес, 2003. – 256 с.
3. **Успішне виконання** дохідної частини бюджету дало змогу забезпечити фінансування багатьох передбачених у місцевих бюджетах заходів...// *Фінанси України*. – 2006, № 7. – С. 29.
4. **Місцеві бюджети** повинні нарощувати обсяги власних надходжень і забезпечувати виконання покладених на них функцій стабільного фінансування бюджетних заходів// *Фінанси України*. – 2006, № 10. – С. 34.
5. **Збалансовані бюджети** – запорука стабільного розвитку регіону// *Фінанси України*. – 2007, № 2.
6. **Збільшення дохідних** джерел місцевих бюджетів забезпечить фінансову незалежність органів самоврядування// *Фінанси України*. – 2007, № 4. – С. 36.
7. **Горохов В.** Проблемні питання та перспективи розвитку справляння місцевих податків і зборів// *Вісник податкової служби України*. – 2004. – С. 59-64.
8. **Заєць В.М.** Роль платежів за землю у формуванні місцевих бюджетів// *Фінанси України*. – 2006, № 10. – С. 32.

УДК 336.717.1: 336.71

*Проф. В.В. Глущенко, д-р екон. наук;
доц. П.О. Іващенко, канд. екон. наук; доц. Н.О. Дорошенко, канд. екон. наук;
аспір. Ала Айхам Метри Даход – Харківський НУ ім. В.Н. Каразіна*

ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Розглянуто суть процесу моделювання, проаналізовано поняття моделі та інформаційної ситуації у фінансовому менеджменті, запропоновано алгоритм формування оптимального інвестиційного портфеля.

Ключові слова: модель, моделювання, інвестиційний портфель, інформаційна ситуація, прибуток, ризик.